

Tien jaar IFRSs in de Europese Unie: tijd voor een mentaliteitsverandering

Ruud G.A. Vergoossen

Dit jaar is het tien jaar geleden dat de International Financial Reporting Standards (IFRSs) in de Europese Unie kracht van wet kregen. Op basis van een uit 2002 daterende Europese verordening – de zogenoemde IAS-verordening – moeten beursgenoteerde ondernemingen in de Europese Unie met ingang van boekjaar 2005 hun geconsolideerde jaarrekening verplicht opstellen in overeenstemming met de IFRSs.

Het doel van de introductie van de IFRSs was het creëren van een gelijk speelveld in de Europese Unie op het gebied van de externe financiële verslaggeving om zodoende oneerlijke concurrentie tussen de lidstaten te voorkomen en de efficiënte van de Europese kapitaalmarkt te bevorderen.

Afgelopen juni heeft de Europese Commissie een rapport gepubliceerd waarin zij verslag doet van een evaluatie van de implementatie en de werking van de Europese verordening waarmee de IFRSs in de Europese Unie zijn ingevoerd (Europese Commissie, 2015). Naast een literatuuronderzoek naar de effecten van de invoering van de IFRSs in de Europese Unie en het functioneren van de IFRSs tijdens de financiële crisis, zijn de uitkomsten van de evaluatie vooral gebaseerd op de meningen van een tweehonderdtal stakeholders die hebben gereageerd op een consultatiedocument, van een groep van achttien deskundigen die drie keer in een ronde-tafelsetting hebben vergaderd en van het Accounting Regulatory Committee (ARC) waarin de lidstaten van de Europese Unie zijn vertegenwoordigd. De conclusies die de Europese Commissie trekt, zijn overwegend positief. De International Accounting Standards Board (IASB) mag dan ook zijn handen dichtknijpen, want de geluiden vanuit Brussel ten aanzien van de IFRSs waren de afgelopen tien jaar toch vaak vooral zeer kritisch van toon. Zo zouden de IFRSs multi-interpretabel en voor meerdere uitleg vatbaar zijn, complex en niet te doorgronden zijn, winststuring in de hand werken, leiden tot grotere winstschommelingen en het gedrag van ondernemingsleidingen

beïnvloeden. Zie voor een bespreking van de kritiekpunten mijn inaugurele rede op Nyenrode (Vergoossen, 2007).

In het rapport van de Europese Commissie lijkt de kritiek op de IFRSs voor het grootste gedeelte te zijn verstomd. De Europese Commissie concludeert dat de invoering van de IFRSs heeft geleid tot meer transparantie doordat de kwaliteit van de financiële verslaggeving, waaronder de informatieverschaffing in de toelichting, aanmerkelijk is verbeterd. Daarnaast zijn ondernemingen beter met elkaar te vergelijken, zowel binnen bedrijfstakken, tussen bedrijfstakken, binnen de lidstaten als tussen de lidstaten. Ook heeft de toename van wat wordt genoemd de waarderelevantie van de financiële verslaggeving geleid tot nauwkeuriger analistenvoorspellingen.

De Europese Commissie oordeelt positief over de werking van het op nationaal niveau ingestoken toezicht van de beurstoezichthouders op de (consistente) naleving van de IFRSs (*enforcement*) en de coördinerende rol die de European Securities and Markets Authority (ESMA) daarbij speelt.

Zij vindt dat het omarmen van de IFRSs door de Europese Unie een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de wereldwijde toepassing van de IFRSs, maar ziet het als een grote tekortkoming dat Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen nog steeds moeten rapporteren op basis van de United States Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP).

Over het geheel genomen veronderstelt de Europese Commissie dat – hoewel niet kwantificeerbaar – de baten van de introductie van de IFRSs de lasten daarvan overstijgen. Dat neemt niet weg dat zij vindt dat de verplichte toepassing van de IFRSs sommige, met name kleinere ondernemingen ervan weerhoudt naar de beurs te gaan.

De goedkeuring (*endorsement*) door de Europese Commissie van de door de IASB vastgestelde IFRSs – van belang voor de democratische legitimatie van de door een privaatrechtelijk orgaan opgestelde regelgeving – verloopt naar wens, hoewel het goedkeuringsproces

soms erg veel tijd in beslag neemt. Ook de criteria waaraan de standaarden en interpretaties worden getoetst in het kader van de goedkeuring worden – hoewel zeer globaal geformuleerd – adequaat geacht: ze mogen niet in strijd zijn met het principe van het getrouwe beeld (*true and fair view*) en ze moeten bevorderlijk zijn voor “the European public good”, dat wil zeggen bijdragen aan financiële stabiliteit en rekening houden met mogelijke (negatieve) economische effecten.

Op allerlei fronten wordt in het rapport dus positief geoordeeld over de IFRSs, terwijl ik had verwacht dat met name zou worden gefulmineerd tegen het feit dat de jaarrekeningen die ondernemingen moeten publiceren steeds omvangrijker worden als gevolg van de toepassing van de IFRSs en het veelvuldig gebruik van standaardteksten (*boilerplate*). In 2013 heb ik mijn jaarlijkse MAB-column gewijd aan de plannen van de IASB om daar iets aan te doen (Vergoossen, 2013). Nu ruim twee jaar later is de IASB wel gevorderd met zijn *disclosure initiative*, maar dat heeft nog niet geleid tot herziening van de regelgeving die moet zorgen voor de kentering.

Wel zijn inmiddels enkele wijzigingen in IAS 1, *Presentation of Financial Statements*, doorgevoerd die verduidelijken dat het opnemen van informatie in de jaarrekening die niet-materieel is het gebruikersnut van de jaarrekening nadelig kan beïnvloeden en dat het een kwestie van professionele oordeelsvorming is welke informatie moet worden opgenomen in de toelichting. Ook wordt het materialiteitsbegrip geherdefinieerd (IAS 1.7): “Material omissions or misstatements of items are material if they could, individually or collectively, influence the economic decisions...” wordt vervangen door “Information is material if ... it could reasonably be expected to influence decisions...” (cursief RGAV). Bovendien wordt gewerkt aan *guidance* hoe aan de nieuwe definitie in de praktijk handen en voeten moet worden gegeven, met name ten aanzien van de (kwalitatieve) informatie in de toelichting.

De IASB zal verder nog per individuele standaard alle eisen die worden gesteld aan de informatievervalsing in de toelichting kritisch tegen het licht houden. Dit betekent overigens niet dat alleen maar eisen zullen

worden geschrapt, maar ook dat er nieuwe eisen bij kunnen komen.

Het zijn natuurlijk allemaal goede initiatieven van de IASB en ze zijn ook noodzakelijk. Maar omdat de nieuwe regels veel meer een beroep zullen doen op de professionele oordeelsvorming van zowel ondernemingen als accountants, zal dit gepaard moeten gaan met een mentaliteitsverandering. De checklistmentaliteit die in de praktijk hoogtij viert bij de informatievervalsing in de toelichting met als doel de Autoriteit Financiële Markten (AFM) op afstand te houden of tegemoet te komen, moet worden verlaten.

Gelukkig is er de laatste jaren bij de AFM een kentering waarneembaar. In de beginjaren was het AFM-toezicht op de financiële verslaggeving erg gericht op compliance wat de checklistmentaliteit bij ondernemingen en accountants heeft gevoed. In een rapport uit oktober 2014 roept de AFM echter op de informatie in de toelichting ondernemingsspecifieker en relevanter te maken en vraagt hij ondernemingen en accountants stappen te zetten om een onnodig omvangrijke toelichting te voorkomen door het weglaten van standaardteksten (*boilerplate*) en niet-relevante informatie (AFM, 2014). De AFM geeft zelfs aan dat ondernemingen en accountants voorstellen aan hem kunnen voorleggen om dat te realiseren en dat hij graag met hen wil meedenken. Ook ontvangt de AFM graag voorbeelden van *good practices* uit de praktijk.

Ondernemingen en accountants hoeven dus niet meer ‘bang’ te zijn voor de AFM en kunnen gesteund door nieuwe regelgeving vanuit de IASB de checklistmentaliteit vaarwel zeggen. ■

Prof. dr R.G.A. Vergoossen RA is partner-aandeelhouder BDO Accountants & Adviseurs en hoogleeraar op het gebied van de externe financiële verslaggeving aan Nyenrode Business Universiteit en Maastricht University.

Literatuur

- Autoriteit Financiële Markten (2014). *Omvang en kwaliteit van toelichtingen: kwaliteit accountantscontrole en verslaggeving*. Geraadpleegd op www.afm.nl.
- Europese Commissie (2015). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council: Evaluation of Regulation (EC) No. 1606/2002 of 19 July 2002 on the application of International Accounting Standards*. Brussel, 18 juni 2015. Geraadpleegd op http://ec.europa.eu/finance/accounting/docs/ias-evaluation/20150618-report_en.pdf.
- Vergoossen, R.G.A. (2007). *IFRSs in de Europese Unie: een paard van Troje?* Inaugurale rede, Nyenrode Business Universiteit. Geraadpleegd op http://www.nyenrode.nl/FacultyResearch/research/Documents/Inaugural%20lectures/Vergoossen_inaugural_lecture.pdf?AspxAutoDetectCookieSupport=1.
- Vergoossen, R.G.A. (2013). Breaking the boilerplate: het tienpuntenplan van Hoogervorst. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 87(9), 353-354.